

Списание ЕПОХИ
Издание на Историческия факултет на
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
Journal EPOCHI [EPOCHS]
Edition of the Department of History of
“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo

Том / Volume XXVII (2019).
Книжка / Issue 1

25 ГОДИНИ СПИСАНИЕ „ЕПОХИ“ ВЪВ ВЕЛИКОТЪРНОВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Христо ГЛУШКОВ

25 YEARS *EPOCHI* [EPOCHS] SCHOLARLY JOURNAL IN THE UNIVERSITY OF VELIKO TARNOVO

Hristo GLUSHKOV

Abstract: The Epochi journal plays an important role in the recognition of the Faculty of History of St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo as a respected and prestigious scientific centre of historical research. It started 25 years ago and from the very beginning its editorial board aimed to encourage the historical investigation rather than superfluous description of facts as well as to attract Bulgarian and foreign authors and research departments.

Политическите и стопанските промени в Източна Европа, мащабната финансова криза, която засегна чувствително САЩ и голяма част от страните в Европа, както и увеличената заплаха за националната сигурност на държавите в Източна Европа, сериозно застрашиха социалната стабилност в света. Тези процеси изправиха историческата наука пред поредното сериозно изпитание. Тя престана да бъде единствената академична наука за изучаване на миналото и се превърна в съставна част от общата базова култура на образования човек в много по-голяма степен, отколкото през изминалите досега епохи. В този смисъл историците вече не биха могли да се чувстват единствени създатели дори на професионално историческо знание. Те са принудени да споделят правото на интерпретация, на обяснение или дискусия по исторически теми с голяма група автори – публицисти или любители на историческото четиво.

Историческата тематика все повече привлича телевизията и киното във всички страни в света, тя е предмет на исторически сериали и на развлекателни предавания в САЩ и в големите страни в Европа. Много публицисти, макар че не са се посветили професионално на историческата наука, пишат популярни съчинения и печелят добре, като усърдно привличат вниманието на читателите. В Интернет има много сайтове и портали с огромна документация и публикувани исторически текстове. Изобилието на документи по определени теми отчуждава подобна категория автори от работа в научните архиви и този ненаучен подход при подготовката на исторически изследвания превръща достоверността в главен проблем на историческото знание.

Известно е, че като правило в преломните епохи в обществото логично се увеличава интересът към миналото, хората са въввлечени в дискусии, които губят научния си характер и често стават инструмент за политически борби, с които се замъглява представата за науката История. Често по телевизията се провежда гласуване, оценяват се проценти при представянето на исторически събития и така телевизионната аудитория получава самочувствието, че определя

историческата истина. Такъв подход на поднасяне на исторически знания е съвременно дискредитиране на науката история.

Навършват се 55 години от създаването във Велико Търново на Висш педагогически институт, обявен през есента на 1971 г. за Университет. Една от четирите специалности на висшето училище бе „История“, която през следващите години привлече за обучение стотици млади хора. Очаровани от създадената творческа атмосфера и високото ниво на преподаване сега те изпращат в нашия Университет децата и внуците си. Обособеният Исторически факултет се превърна в престижен образователен и научен център благодарение на усилията на амбициозния преподавателски колектив на факултета и на усърдието на студентите по история. Днес Историческият факултет във Велико Търново е авторитетен научен център, с професионално комплектувани катедри, с учебници и монографии на високо научно ниво. Факултетът подготви в кратък срок изявени специалисти по история, които успешно спечелиха конкурси в други университети и в звената на БАН, в училища, музеи и архиви в цялата страна.

Важна роля за утвърждаването на Историческия факултет във Велико Търново като уважаван и авторитетен научен център за исторически изследвания има и списанието на факултета „Епохи“, чието начало датира отпреди 25 години. Решението да започне издаване на научно списание заедно с Трудовете на ВТУ бе прието с единодушно одобрение в катедрите на факултета. За главен редактор бе избран от Факултетния съвет проф. д.и.н. Йордан Андреев, който формира и първия състав на редакционната колегия. Той написа и кратка уводна статия, озаглавена „Списание Епохи – едно ново начало“. В нея той мотивира така целта на научното списание: „Днес повечето периодични издания на тема история преживяват трудни времена, а бъдещето на някои от тях е под въпрос. Амбицията ни е сп. „Епохи“ да запълни създадената празнина и да продължи традицията. Дали начинанието ще успее, зависи от бъдещето“. Като първостепенно задължително изискване към авторите проф. Андреев постави – „ново, полемично, съдържателно, за да се загърби рутината“.

На първите заседания на редколегиата бе решено да не се поощрява излишното описателство, да се привличат автори от различни научни звена у нас и в чужбина, да се обособи рубрика за студентски научни публикации. Членовете на редколегиата доц. Вл. Попов, проф. Иван Стоянов, проф. К. Попконстантинов, доц. Минчо Минчев, проф. Пламен Павлов и Христо Глушков съзнавахме голямата отговорност, която поемаме, тъй като у нас тогава все още нямаше практика факултет да издава списание с амбиция да бъде национално научно издание. Опасявахме се да не превърнем „Епохи“ в четиво с регионална проблематика на малко познати търновски автори. Ето защо бе предприета неофициална кампания за привличане на изявени автори – българи и чужденци, които се отзоваха на нашата покана да представят за списанието свои статии. С удовлетворение констатирам, че още в първите три години „Епохи“ публикува интересни, съдържателни и научно обосновани изследвания на десетки автори с различен професионален опит и авторитет. Имам пред вид – публикациите на Иван Лазаров за Макс Вебер и неговата социология на господството и религията, на Велико Лечев за създаването на БЗНС, на Павел Георгиев от Шумен, наш възпитаник, на Рая Заимова, на проф. Деведжиев със спомени за Македония, на Андрей Андреев, на Иван Тютюнджиев и П. Драгостинова за пътуване на ерусалимския патриарх Хрисантий Нотара през 1720 г. в българските земи, на Георги Плетньов за Габровската община през Възраждането, на Минчо Минчев за Никола Петков и образуването на ОФ, на Димитър Сирков, Мито Исусов, Стамен Михайлов, Йордан Алексиев, на Милко Палангурски за първия държавен съд у нас през 1901 г.

В кн. 2 на 1993 г. е публикувана статията на френския военен историк полковник Жан Нузий „Корените на югославския конфликт – национализъм, ревизионизъм, фанатизъм“. Жан е специалист по балканска история и автор на няколко монографии, между които бих искал да спомена изследванията му за военната граница и за Трансилвания. Той е бил офицер във френската окупационна зона в Германия, воювал е във Виетнам и в Северна Африка през 50-те

години и бе изпълнен с много симпатия към България. Публикува в издания на Института по балканистика в София, а в статията си за Югославия той изказва съжаление за грешката, която бе допусната с ускореното разединяване на южните славяни след 1989 г. и напомня, че преди повече от век те са полагали усилия да се обединят. Според него единствена Словения отговаря тогава на условията за признаването ѝ за независима държава. Пак във втора книжка проф. Антонина Кузманова публикува в списанието отзив за монографията на известния френски балканист проф. Кастелан „История на балканските народи“.

Редколегията на „Епохи“ въведе и практиката да се посвещават отделни книжки на бележити събития и личности. Така първа книжка за 1994 г. е посветена на Стефан Стамболов и в нея са публикувани статии на Андрей Пантев, Константин Косев, Иван Стоянов, Илчо Димитров, Петър Горанов, Петко Петков, Милен Михов, Радослав Мишев. Том 4 на списанието е посветен на кръгла годишнина на проф. Велизар Велков със статии на проф. Александър Фол на немски език за траките, Петър Делев, Иван Тодоров, Златозара Гочева, Мечислав Домарадски, Стефан Йорданов, Стела Монева, Неделчо Неделчев, Върбинка Найденова, Казимир Попконстантинов, Йорданка Юркова, Павлина Владкова, Георги Атанасов, Бистра Божкова. Велизар Велков е оставил спомени за създаването на нашия Университет и създава клуб „Античник“, организира научни конференции с участие на студенти от Берлин, Краков и Нитра.

В кн. 3 на 1995 г. списание „Епохи“ публикува и материал на Павлина Бойчева и Боян Бешевлиев, посветен на 70-годишнината на проф. Василка Тъпкова-Заимова. В него те пишат: „Безспорен е и приносът на юбилярката за престижното представяне на българската историческа наука от реалистични позиции и в тесен смисъл на Балканистиката на различни форуми“. Двата автори сочат ролята ѝ за преподаването на средновековната българска история във факултета, съдействието ѝ за хабилитирането на наши колеги, както и усилията ѝ за укрепването на Института по балканистика в София. С дълбоко прискърбие и болка си припомних публикуваните страници и библиография в том 3 от 1994 г. на Петър Тодоров за смъртта на Георги Плетньов, един от създателите и успешен декан на факултета. Тодоров пише: „Той обогати нашата историопис с новоиздирена дипломатическа документация относно дейността на руските консули в България“. Оценка, която Плетньов заслужаваше с всеотдайността си като преподавател и изследовател.

Бих искал да припомня, че през 2008 г. кн. 1–2 Милко Палангурски представя друг напуснал ни много рано декан – доц. Минчо Минчев: „Заварих го във факултета като млад асистент – пише Палангурски, – пълен с енергия, готов да контактува с всеки, да изслуша и да спори с всеки нахакан студент“. В същата книжка на „Епохи“ Анка Игнатова представя щедрата дарителка доц. Невяна Попова, дългогодишен преподавател в Софийския университет, която дари къщата си на ул. „Тотлебен“ 32 в София на нашия Университет. Нейното желание е дарението да получи Историческия факултет, но тъй като той не е юридическо лице, то дарението получава Университетът. Тогавашният декан проф. Й. Андреев внася в Академическия съвет предложение един от двата дарени апартамента да бъде предоставен на Историческия факултет. Оставаме длъжници на паметта на доц. Попова и не мисля, че сме реализирали това, което е необходимо, за да останем благодарни. Имам предвид, че обещаната на нейно име студентска стипендия не се предоставя, че гробът ѝ вероятно е потънал в бурени и че факултетът има основание да търси правата си от университетското ръководство.

Уважаеми колеги, бих искал да ви уверя, че в заседанията на редколегията се създаде толерантна атмосфера, което съвсем не означава, че липсваше критичност. Имаше статии и материали, които бяха връщани на авторите за корекции и допълнения, но нямам спомен някои от засегнатите автори да е оспорвал мнението на редакцията. Обикновено най-взискателни бяха проф. Андреев и проф. Стоянов. Заслужава да се отбележи, че с малки изключения на колеги от младото поколение, няма преподавател от факултета, който да не е публикувал в сп. „Епохи“. Едва ли е необходимо да изброявам имената на авторитетни наши и чужди учени,

които имат публикации в списанието през тези 25 години – етнографа доц. Николай Колев, доц. Лора Дончева, доц. Росина Костова, проф. Ивелин Аргиров заедно с руските историци Тамара Гела, Галина Шатохина, Мартина Арзаканян, българите от Бесарабия – Иван Грек, Николай Русев, Николай Червенков, немски и френски колеги. Имената на всички автори е трудно, пък и ненужно да бъдат изброявани.

Нужно е да припомним, че в издаването на списанието имаше и спадове, предизвикани главно от неговото финансиране. Новото ръководство на факултета и редколегията на списанието промениха основно формата и обема на колите на списанието. Поздравявам колегите за осъвременения макет на „Епохи“ и възприетото европейско изискване за оформяне на съдържанието на поместваните материали. В новия си вариант списанието „Епохи“ впечатлява и аз се надявам, че то ще привлича и в бъдеще талантливи автори. В заключение бих искал да припомня, че списанието улесни хабилитацията на почти всички доценти и професори в Университета. В този смисъл ние сме негови длъжници!

Уважаеми колеги, преди 55 години на семинарно занятие в СУ проф. Николай Генчев отбеляза: „Българската историческа наука е известна със своя провинциализъм в Европа“. Подобна констатация ме шокира – прекарал две години на турската граница в Елховско по време на Карибската криза, не можех да си представя подобна снизходителна оценка. Николай Генчев бе кумир за студентите, той очевидно бе роден с необикновен талант на оратор, с умение да обобщава и да формулира справедлива оценка за събития и личности. Впоследствие се убедихме, че Николай Генчев е прав – нямаше учебници по всички дисциплини в СУ, по нова история четяхме от лош превод от руски, малко исторически монографии и списания, но ни обучаваше талантливо поколение асистенти – мислещи, с познания по чужди езици и близки на Людмила, което им даваше кураж да ни говорят откровено това, което мислят. Сашо Фол публично ни обяви – „Това, което не знае Машкин, го знае Момзен“.

Осмелявам се да мисля, че днес българската историческа наука е съвсем различна. И списание „Епохи“ има своето почетно място в тази еволюция, тъй като в един преходен период показва последователност в обективно представяне на историческите процеси, като предостави възможност на любознателните си читатели да се запознаят с констатациите, изводите и обобщенията на историци от различни школи, на автори от Западна и Източна Европа, които бих определил като приятели на Университета във В. Търново. Пожелавам успех на списание „Епохи“ и желая кураж на неговите автори!